

ANDREAS FRÖLICH, klavir

Program:

Wolfgang Amadeus Mozart

Sonata za klavir br. 12 u F-duru, K. 332

Allegro

Adagio

Allegro assai

Fantazija za klavir br. 3 u d-molu, K. 397

Fantazija za klavir br. 4 u c-molu, K. 475

Koncert za klavir br. 13 u C-duru, K. 415

Allegro

Andante

Rondeau: Allegro

...

Iako ostaje donekle u sjeni drugih dviju sonata s kojima je objavljena, **Sonata br. 12 u F-duru, K. 332**, jedno je od najljepših oživotvorenja genija **W. A. Mozarta** (1756.-1791.). Posljednja je u nizu tri sonate, objavljene 1784. godine u Beču, uz Sonatu za klavir u C-duru, K. 330 i Sonatu u A-duru, K. 331 (*Alla turca*). Vjerovalo se da su nastale sedamdesetih godina u Parizu, ali noviji podaci pokazuju da potječu iz 1783. godine u Beču. Drugi pak vjeruju da su nastale za Mozartova posjeta Salzburgu iste godine, kada je svoju suprugu Constanzu predstavio svom ocu Leopoldu.

Prvi stavak u sonatnoj formi počiva na pijevnoj prvoj temi, nad albertinskim basom, iz kojeg se razvijaju karakteristične pjenušave figure, dok je druga tema galantnog stila. Nakon lirskog, gotovo pastoralnog početka kontrast nastupa uvođenjem dramatičnog sinkopiranog ulomka, koji igra ključnu ulogu u razvoju stavka. Poetičnom ljepotom resi se tematika drugog stavka, koja je u ponavljanju dodatno uljepšana izražajnim ukrasima, koje je upisao sam Mozart. Posljednji stavak tokatnog karaktera, poput početnoga, također obiluje kontrastnim idejama, vodeći kroz mijene iz dura u mol, iz briljantne virtuoznosti u lirsku mekoću *cantabile* druge teme, koju Mozart iznenađujuće izostavlja u razradi, ali zato ju, pokazujući savršen osjećaj za mjeru, ponovno uvodi netom prije delikatnog *pianissimo* završetka.

Fantazija u d-molu, K. 397, potječe najvjerojatnije iz 1782. godine. Kao i druge Mozartove fantazije, i ova je karakterom nalik improvizaciji, što je najočitije u njezinim početnim taktovima. Skladba je vjerojatno isprva i bila neka vrsta improvizacije, uvoda u sonatu (kao što je to ona u c-molu), na što upućuje uvodni Andante, čiji se materijal temelji na nekoliko *arpeggia*. Prvi dio sastoji se od tri fraze u d-molu, s melankoličnom temom obilježenom karakterističnim uzlaznim i silaznim *appoggiaturama*, dok *Allegretto* živahne melodije, prelazi u D-dur. Neobična forma, ritamska raznorodnost i česta mijenjanja tempa, te neobičan karakter, čine ovu fantaziju jednom od najintragantnijih Mozartovih skladbi. Mozart ju je ostavio nedovršenom, a originalni je rukopis izgubljen. Postoje različita rješenja kraja kompozicije, koji pijanisti nerijetko sami skladaju, odnosno improviziraju.

Fantazija u c-molu, K. 475

Vidi u programskim bilješkama za koncert Marijana Đuzela

Mozart je igrao važnu ulogu u sve većoj premoći klavira nad čembalom, tijekom osamdesetih godina 18. stoljeća, kada je Europu zahvatila prava pomama za novim instrumentom. Skladajući za novi *bečki* fortepiano graditelja Johanna Andreasa Steina, Mozart je uvidio mogućnosti njegove napredne mehanike, odnosno veliku osjetljivost na dodir prstiju koja je omogućavala brzu izmjenu dinamike, te preciznost i fleksibilnost u izrazu. Za razliku od Londona i Pariza, u kojima je osamdesetih godina moda klavira već bila zavlada, u Beč je ona stizala nešto sporije te je vrhunac dosegla tek krajem stoljeća: do tada klavir je za većinu kuća bio pravi luksuz. I Mozart je morao iznajmljivati instrument, a zbog stalnog seljenja instrumenta nerijetko je javno nastupao na sasvim raštimanom instrumentu, jednom prilikom i pred carem, 1782. godine.

Mozartovo sviranje koje su njegovi suvremenici prepoznali kao iznimno iznijansirano i briljantno, bilo je kao stvoreno za novi instrument, a njegovo stvaralaštvo za klavir proizlazilo je iz njegovog načina sviranja. Osim niza kraćih skladbi, poput sonata koje sklada u prvim godinama svoga bečkog razdoblja, sklada i veće skladbe, u prvom redu koncerte za klavir, koji su važni za njegovu reputaciju zrelog skladatelja i pijanističkog virtuozu.

Koncert za klavir br. 13 u C-duru, K. 415 jedan je od onih koji pokazuju te kvalitete. Bit će tiskan zajedno s koncertima K. 413 i 414, 1785., dvije godine nakon nastanka. Svaki od ovih koncerata napisan je tako da se mogao izvoditi s cijelim orkestrom, ali i u komornoj verziji, samo s gudačima. Bilo je to vrlo uspješno razdoblje za Mozarta: njegova opera *Otmica iz Saraja* postiže ogroman uspjeh, a vrhunac je stigao s velikim uspjehom koncerta u ožujku 1783., na kojem je među ostalim svirao Koncert u C-duru (K. 415).

Pišući ocu o trima koncertima K. 413-415, Mozart je opisao neke njihove važne značajke, napominjući kako su *na pola puta između teških i lakih – vrlo briljantni, ugodni uhu, ali bez zadiranja u banalnost. U nekim trenucima pružit će izazov znalackom uhu, ali tako da će i laici biti zadovoljni, ne znajući zašto*. Znalci su mogli prepoznati niz posveta – glazbenih parafraza Johanna Christiana Bacha, skladatelja s kojim je Mozart svirao kao dječak i kojega je jako cijenio. Kontrapunktski ulomci također su bili nešto što je namijenjeno profinjenom uhu, kao primjerice na početku Koncerta u C-duru, kod uvodne koračnice, s *fugatom* triju gornjih linija nad pedalnim basom na dominantni. Mozartov dizajn razvojnog dijela bio je intrigantan i već ukazivao na kasne koncerte, a posebna kvaliteta koncerata je fascinantna dijaloga između solista i orkestra.

Koncert u C-duru, kao i druga dva koncerta iz skupine, bio je izvođen kako na javnim koncertima, tako i u privatnim salonima, gdje god je postojao klavir. Ograničenja u načinu izvedbe nije bilo. Mozart je puno radio na promociji ovih djela, kopirajući njihove note, prije nego što su djela tiskana. Danas su izgubljene dionice drvenih puhača i timpana za Koncert u C-duru, ali sačuvana partitura za klavir i

gudače odlikuje se lijepim slogom i bogatstvom ritma. Prikladnost za komorno muziciranje prednost je ovih koncerata čija je stilska posebnost upravo blizak odnos između solista i ostalih instrumenata.